

v Tschinklovi knjigi. Ne glede na to pa bo monografija v pomoč vsem raziskovalcem kočevarske folklorne in, kot kaže, tudi primerno poslovno/protokolarno darilo za avstrijske in nemške državnike: 28. januarja letos jo je slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel izročil avstrijski ministrici Ursuli Plassnik ob njenem prvem uradnem obisku Slovenije.

Saša Poljak Istenič

Igor Cvetko, *Trara, pesem pelja. Slovenska otroška glasbila, zvočila in zvočne igrače.*
– Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004. – 75 str., notne transkripcije, ilustr., zgoščenka.

Svojevrstni priročnik Igorja Cvetka z igrivim naslovom *Trara, pesem pelja* sodi v tisto zvrst raziskovalnega dela, ki ima poleg raziskovalnega izhodišča zelo jasne aplikativne cilje. Hkrati razkriva dovolj avtorjeve ustvarjalne moči in občutka za svet, iz katerega črpa, in svet, ki mu namenja svojo pozornost, da je namesto šolsko zasnovanega priročnika nastala privlačna ilustrirana pripoved o otroški glasbeni ustvarjalnosti.

Mag. Igor Cvetko, dolga leta sodelavec Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, je s tem delom opozoril na manj raziskano področje etnomuzikološkega dela, na otroško glasbeno izročilo in na potrebo po njegovem ohranjanju. Področje, ki se ga je avtor loteval že v obravnavi najzgodnejšega otroškega glasbenega sveta, je eno od težišč njegovega zanimanja. Kot pedagog, ki je kljub poznejšemu raziskovalnemu delu ostal zavezan glasbeni ustvarjalnosti otrok, si s tem delom prizadeva tudi za prenovu umetnosti v predšolski vzgoji. Umetnosti, ki izrazni in doživljajski svet otrok razume drugače, kakor so ga razumeli tisti, ki so glasbeni svet otroka skušali oblikovati s stališča odraslih.

Govorica knjige je namenoma otroško preprosta. Kakor je razvidno iz same zasnove, si je avtor prizadeval za celostno predstavitev, ki naj bi posledično omogočila celostno glasbeno ustvarjanje in doživljanje otrok. Besedilni in notni zapis pesmi, ilustracija, predstavitev tehničnih postopkov, fotografija in končno tudi zvočni zapis se prepletajo v nedeljivo celoto, v enotno pripoved o moči ustvarjalnosti, ki najbolj zaživi šele z domišljajskim svetom otrok.

Vsebinsko je delo niz svojevrstnih upodobitev otroških glasbil, zvočil in zvočnih igrač. Otrokom jih pri vsakem inštrumentu posebej predstavljajo izbrana pesem z notnim zapisom, tehnični opis glasbila oziroma zvočila z izdelavo vred in predstavitev načina igranja, to pa dopolnjujejo avtorjeve ilustracije in sodobne upodobitve igranja na predstavljeni inštrument. S tem avtor nevsiljivo sledi namišljenim vprašanjem, ki bi nam jih ob srečanju s temi zvočili in glasbili postavili otroci sami. Knjigo dopolnjuje zvočna predstavitev pesmi, za katero je, tako kot za zapise, ilustracije in izdelavo inštrumentov, poskrbel avtor sam, s tem da je naučil otroke ne le izdelati inštrumente, temveč tudi zapeti izbrane pesmi.

Strokovni razpravi, ki zaključuje delo in nagovarja tako slovenskega kot angleškega bralca, je prostorsko namenjeno manj pozornosti. Knjiga namreč razčlenjuje svet, ki ga neproblematično zaobjema s pojmi, razvrščenimi med »ljudsko« in »otroška glasbila in zvočila«. Vrednote tega razmerja skuša vrniti sodobnosti, ali, kakor piše avtorica uvoda Jelena Sitar, *tehnično sicer izpopolnjenemu svetu, ki je včasih lahko premalo čustveno bogat.*

Knjiga Igorja Cvetka je tako etnomuzikološko sporočilnost nadgradila v mnogoplastno didaktično ilustrirano pripoved o tem, kako razumevanje izročila, spretnost, ki se je je moč naučiti, in veselje ob tem, kar lahko otroci ustvarijo sami ali s pomočjo starejših, bogati sodobni svet. Pri tem je moč čutiti končni cilj: omogočiti otrokom, da ob lastni ustvarjalnosti raziskujejo zvočnost kot pomembni del ne le doživljajskega, temveč tudi ustvarjalnega sveta. Razdalja med svetom preprostih lesenih igrač in svetom računalniških igrice današnjih otrok s knjigo Igorja

Cvetka zato ni več razdalja, prav tako so slika, pripoved in pesem le različne podobe ustvarjalnosti, ki ji čas ni odvzel moči.

Marija Klobčar

Marija Klobčar, Drago Kunej, Mirko Ramovš in Urša Šivic, *Odmev prvih zapisov*. – Ljubljana, Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU (Iz arhiva Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU). – Zgoščenka (62 min. 20 sek.), spremna knjižica (26 str.).

Najnovejša zgoščenka Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU *Odmev prvih zapisov* ponuja v poslušanje štirideset terenskih zvočnih posnetkov, ki so razdeljeni v tri sklope.

Prva skupina štirih nosi naslov »Najstarejši posnetki« in vključuje pesmi, posnete pred in med prvo svetovno vojno, vključno z znamenito *Marko skače*, ki jo je v prekmurski Tišini leta 1898 posnel madžarski raziskovalec Vikár Béla in ki velja za prvi zvočni zapis slovenske ljudske pesmi. Drugi sklop »Po sledi pisnega zapisa« vsebuje zgolj en posnetek, medtem ko je tretji del najboljšežnji, saj vsebuje vseh preostalih 35 posnetkov in pod naslovom »Zvočni posnetki kot del načrtnega raziskovanja slovenske ljudske glasbe, pesmi in plesa« priča o modernem znanstvenem ukvarjanju s slovensko glasbeno zapuščino, ki jo ilustrirajo posnetki, nastali med letoma 1957 in 2000. Geografsko gledano so na zgoščenki bolj ali manj enakovredno zastopane tako rekoč vse slovenske regije in pokrajine. Redaktorska razporeditev pesmi sicer delno sledi časovnemu loku od starejših zapisov k sodobnejšim, vendar pa zvestoba historični razporeditvi ni absolutna, zaradi česar plošča kljub vsemu obdrži svojo notranjo dramaturgijo. Odgovornost za izbor s svojim avtorskim podpisom prevzemajo Marija Klobčar, Drago Kunej, Mirko Ramovš in Urša Šivic, prva omenjena pa se podpisuje tudi pod spremno besedo. Zbirko zaokroža slikovno gradivo, 26 slik, ki vizualno dopolnjuje dobrih 62 minut glasbe.

Seveda pa vsa zapisana faktografija ne sporoča bistvenega o najnovejši zvočni izdaji Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU. *Odmev prvih zapisov* je v prvi vrsti zanimiva in nova slušna izkušnja, saj zbirka zaradi specifičnih načel izbora materiala v primerjavi s predhodnimi izbori posega na neko drugo področje srečevanja z ljudsko glasbeno zapuščino. Ravno zato pa nam lahko služi kot osnova za refleksijo.

Izhodišče premisleka je banalno preprosto: Ljudska glasba je nekaj fascinantnega. Navdušuje s svojo glasbeno razsežnostjo, s svojo (mnogokrat navidezno) preprostostjo in neposrednostjo; zanimiva je kot pomemben element osrediščenja družbenih skupin, kot korenika postavljanja socialnih odnosov in njihove vedno vnovične afirmacije; fascinira in včasih celo šokira s svojo vsebino, besedili, zgodbami, ki jih pripoveduje.

Vse to (in še marsikaj drugega) je vzrok za znanstveno in včasih malo manj znanstveno ukvarjanje z njo, ki je v zadnjih petdesetih letih sproduciralo lepo in spoštovanja vredno zbirko zvočnih zapisov slovenskih ljudskih pesmi. Nabor kot celota je seveda ogromen, nepregleden, vsaka izdaja potemtakem nujno potrebuje redaktorski okvir, iz katerega izhaja in v katerega se vpisuje.

Kriteriji selekcije so bili v preteklosti – če se osredotočim na zbirke posnetkov s terena, se pravi predvsem na edicije Glasbenonarodopisnega inštituta – vezani predvsem na vsebino pesmi (npr. *Slovenske ljudske pesmi I–IV*: ljubezenske, legendarne ipd.) in na njihov geografski izvor (Koroška, Ribnica ipd.), pri čemer osredotočenost na krajevni pedigre po nekakšnem naravnem stanju stvari ustvarja tudi tipičen vsebinski in glasbeni kontekst: pesmi z določenega področja so si pač v marsičem sorodne, tako vsebinsko kot glasbeno in funkcionalno. Uredniški izbor